

3. MEZINÁRODNÍ KONGRES ZEMĚDĚLSKÝCH MUZEÍ V BUDAPEŠTI

Mezinárodní organizace zemědělských muzeí (IAMA), která je přidruženou organizací ICOM (International Council of Museums) uspořádala ve dnech 19. až 24. dubna 1971 3. mezinárodní kongres v Maďarském zemědělském muzeu v rámci oslav 75. výročí vzniku tohoto muzea. Přípravy a organizace kongresu se ujali pracovníci budapeštského zemědělského muzea. Podobně jako na dvou dřívějších setkáních pracovníků zemědělských muzeí (Liblice-Kačina 1966, Stuttgart-Hohenheim 1969) bylo zasedání kongresu převážně věnováno zemědělské historii, neboť mezinárodní organizace zemědělských muzeí je jedinou institucí umožňující mezinárodní setkání pracovníků tohoto velmi rozvětveného oboru.

Členění kongresu ukazuje šíři problémů, kterým bylo zasedání věnováno:

1. sekce: Zemědělská muzeologie.
2. sekce: Vývoj zemědělského nářadí.
3. sekce: Přeměny tradičního zemědělství.
4. sekce: Regionální otázky zemědělských dějin.
5. sekce: Paleoetnobotanika-dějiny pěstování rostlin podle archeologických nálezů.
6. sekce: Domestikace a dějiny domácích zvířat.

Kongres slavnostně zahájil náměstek ministra zemědělství MLR. O významu zemědělských muzeí a studia zemědělské historie pro pomoc rozvojem zemědělníků hovořili generální ředitel ICOM H. de Varine-Bohan (Paříž) a zástupce FAO B. J. Sestan (Řím). Účastníci kongresu pak jednali v jednotlivých sekcích. Kongresu se zúčastnili pracovníci z Bulharska, ČSSR, Dánska, Francie, Holandska, Indie, Íránu, Itálie, Jugoslávie, MLR, NDR, NSR, Norska, Polska, Rakouska, Rumunska, SAR, SSSR, Švédska, Švýcarska, USA a Velké Británie.

Zemědělská muzeologie. V této sekci byly předneseny referáty o základních úkolech, programu zemědělských muzeí (S. Nielsen), o systematické muzejní dokumentaci novějšího období (C. A. Jewell), o problémech budování muzejních expozic (J. Ernst, L. Barbars), využívání muzejních sbírek pro vědecké účely a problémech řešených v jednotlivých zemědělských muzeích (I.

Takács, I. Tuli, M. Jurkovič, V. Pestrjakov, T. Hoffmann, K. Schreiner aj.).

Vývoj zemědělského nářadí. Pozornost byla věnována vývoji nářadí a strojů v zemědělství od pravěku do 20. stol. Většina referátů byla zaměřena faktologicky a jen některé na problémy teoretické a metodické. Úplné referáty budou publikovány ve sbornících Maďarského zemědělského muzea. Problémy vývoje nářadí a strojů jsou stále ve středu zájmu velkého množství zemědělských historiků a proto i na příštím kongresu bude jedna sekce těmto otázkám věnována.

Přeměny tradičního zemědělství. Většina referátů v této sekci byla věnována změnám zemědělské výroby v období od feudalismu ke kapitalismu a změnám zemědělské výroby 19.–20. stol. Některé referáty však byly zaměřeny i na starší období (14.–16. stol.). Všechny referáty vycházely z pramenných materiálů území jednotlivých států a při diskusích byla pocítována silná potřeba prohloubit studium změn zemědělské výroby především od pol. 18. stol. do 20. stol. Proto také sekce navrhla, aby těmto otázkám věnoval příští kongres maximální pozornost a téma zařadil do programu jednání.

Regionální otázky zemědělských dějin. V této sekci byly sice soustředěny referáty zabývající se regionálními otázkami příslušných území, ale mnohé z nich mohly být stejně dobře zařazeny do před-

cházejících sekcí. Výraznější byly některé referáty, zabývající se studiem vzniku a vývoje zemědělských oblastí některých zemí (Anglie, Polsko, MLR) a problémů vývoje zemědělství v méně příhodných, především horských oblastech (Karpáty).

Paleoetnobotanika (archeoagrobotanika). V rámci sekce uspořádané druhé symposium paleoetnobotaniků IWGP (I. symposium bylo v říjnu 1968 v zemědělském muzeu na Kačině) bylo věnováno především vytváření předpokladů pro další konkrétní spolupráci a koordinaci práce na úseku dějin pěstování rostlin v nejstarších obdobích (mapování nálezů, metodám analýzy rostlinného materiálu z archeologických nálezů, metodám získávání rostlinného materiálu, průběžné vzájemné informování o nových nálezech apod.). Pro práci mezi jednotlivými zasedáními IWGP byl zvolen výbor ve složení: vědecká sekretářka K. Wasylikowa (Polsko), K. E. Behre (NSR), Z. Tempír (ČSSR), W. van Zeist (Holandsko). Třetí symposium bude v r. 1974 v Krakově.

Domestikace a dějiny domácích zvířat. Referáty v sekci byly věnovány jak otázkám teoretickým, především problémům domestikace, tak jednotlivým druhům zvířat, popř. jednotlivým lokalitám nebo menším územím i možnostem využití moderních systémů dokumentace k urychlení výzkumné práce především využívání rozsáhlého osteologického materiálu. (N. G. Gejvall — Stockholm.) Několik referujících věnovalo pozornost způsobům a možnostem vyhodnocování analyzovaných nálezů kostí zvířat (H. P.

Uerpmann, M. Teichert, H. H. Müller). Obdobně jako již dříve (1968) paleoetnobotanikové ustavili i archeozoologové mezinárodní komisi pro podporu spolupráce na tomto vědním úseku.

Na zasedání valného shromáždění IAMA byl zvolen výbor v tomto složení: předseda: A. Steensberg (Dánsko), místopředsedové: S. Nielsen (Dánsko), Z. Tempír (ČSSR), I. Wellmann (MLR), sekretářka: G. Lerche (Dánsko), členové: M. H. El-Ghavas (SAR), W. Jacobeit (NDR), C. A. Jewell (Anglie), A. Lühning (NSR), W. Rogala (Polsko), P. D. Sud (Indie). Redaktor AMA: V. Šmelhaus (ČSSR). Prvními čestnými členy IAMA byli za zásluhy a rozvoj zemědělských muzeí a zemědělské historie zvoleni: J. Matolcsi (MLR), A. Steensberg (Dánsko), F. Šach (ČSSR), G. E. Fussell (Anglie).

Na pozvání prof. A. Steensberga a S. Nielsena bude 4. mezinárodní kongres zemědělských muzeí uspořádán v r. 1975 v Dánsku (Kodaň).

V programu 4. kongresu bylo předběžně navrženo téma: Vývoj zemědělství v období industrializace v 19. a 20. stol. (v rámci tématu bude věnována pozornost vývoji zemědělského nářadí a muzeologii). Skupiny paleoetnobotaniků (IWGP) a archeozoologů budou svá příští zasedání organizovat nezávisle na IAMA.

Podrobné referáty z 3. kongresu IAMA jsou publikovány ve sbornících Maďarského zemědělského muzea (2., 3., 4. a 6. sekce) a ve věstníku AMA 1971 (1. a 5. sekce).

Ing. Z. Tempír, CSc.

2. SYMPOSIUM HISTORIE ZEMĚDĚLSTVÍ V RUMUNSKU

V posledních letech dochází v řadě zemí k intenzivnější činnosti v oblasti zemědělské historie. V Rumunské socialistické republice bylo ve dnech 5.—7. listopadu 1971 uspořádáno v Jaši druhé symposium, věnované zemědělské historii. Na symposiu bylo předneseno 93 referátů, na něž navázala diskuse, jejíž zestručněné závěry přinášíme:

1. K pojmu „zemědělská historie“

Je rozdíl mezi „zemědělskou historií“ a „historií zemědělství“. Zemědělská historie je věda, která se zabývá vývojem zemědělství (včetně lesnictví, zemědělských institucí, vztahy a ideologií stejně jako životem zemědělců z ekonomického, technickovědeckého, sociálně kulturního a politického hlediska) v čase a prostoru.

Historie zemědělství je částí zemědělské historie, která studuje jen zemědělský výrobní proces.

2. K obsahu zemědělské historie

Jako obecně platné je předloženo schéma, pokud jde o oblast výzkumu zemědělské historie:

A. Obecná zemědělská historie

1. Význam.
2. Metodologie.
3. Otázky, historiografie, prameny.

B. Dějiny zemědělské a lesnické výroby

1. Nářadí a stroje užívané v zemědělství a lesnictví.

2. Regionální zemědělství a lesnictví.
3. Soustavy zemědělské a lesnické výroby.
4. Pěstování rostlin — obilniny, luskoviny, průmyslové plodiny, pícniny, zelenářství, vinařství, ovocnictví, květinářství, pěstování medicínálních rostlin, speciální rostliny (aromatické, tabák etc.).
5. Lesní hospodářství (lesnictví) — pěstování lesa, lesní těžba, doprava, zpracování dřeva, obchod se dřevem, příbuzná odvětví, chov lososů, vedlejší lesní produkty.
6. Chov zvířat — skot, brav, ovce a kozy, koně, drůbež, včelařství, hedvábnictví, rybářství.
7. Uchovávání zemědělských produktů.
8. Zpracování zemědělských produktů.
9. Obchod se zemědělskými produkty.
10. Zemědělské stavby.
11. Meliorace (zavlažování, drenáže, zlepšování).
12. Zemědělský katastr a organizace zemědělského území.
13. Zemědělské a lesnické extenze (konference, literatura, exkurse, výstavy etc.).

C. Historie zemědělských institucí, vztahů a ideologie

1. Administrativa — (centrální, oblastní, místní).
2. Výzkumnictví a výzkumné instituce.
3. Vzdělávání.
4. Úvěry.
5. Pojištění.
6. Vlastnictví.
7. Statistika.
8. Legislativa.
9. Sdružování.
10. Společnosti a profesionální organizace.
11. Muzeologie.
12. Zemědělské vztahy (sociální třídy a vztahy mezi třídami).
13. Sociálně agrární ideologie.
14. Zemědělský tisk.
15. Osobnosti.

D. Dějiny vesnického života

1. Etnologie vesnice (tradiční zaměstnání a řemesla, lidové umění).
2. Sociologie vesnice (vývoj vesnice, populační sociologie, rodina, antropologie etc.).
3. Různé.

3. K vědecké charakteristice zemědělské historie

Zemědělská historie zahrnuje velmi

diferencované specializace týkající se všech kategorií věd. Užívá různé vědecké metody vyžadované specifickými vlastnostmi studovaných problémů. Zemědělskou historii řadíme do věd společenských.

4. K významu zemědělské historie

Zemědělská historie budoucích období se staví na vědomostech a interpretaci zemědělské situace od minulosti až do současné doby.

Při odhadu stupně užitečnosti zemědělské historie působí znalosti současné a dlouhodobé ekonomické politiky, znalosti hlavních skutečností příslušných věd a daných období, styk s dalšími příbuznými vědními obory, masovost publikace a návaznost národního výzkumu na světový program. V další části se závěry symposia zmiňují o aktuálnosti zemědělské historie a její účinnosti (úplnost dat, hledisek, objevení neznámých jevů, analýza výsledků získaných v minulosti, determinace dráhy ekonomického a sociálního pohybu z uplynulého období aj.).

5. K vývoji zemědělské historie v Rumunsku

Po krátkém úvodu o neutěšeném stavu docházejí účastníci symposia k výsledkům, že je třeba sjednotit užívanou terminologii, v budoucnu organizovat tematická symposia, do národního výzkumného programu zařadit vhodná témata, aby v budoucnu bylo možné sestavit syntézu zemědělské historie v Rumunsku, přičemž je nutné počítat se sérií monografií a analytických výzkumů v různých speciálních oblastech. Dále v závěrech se uvažuje o využití pracovníků již existujících ústavů a muzeí a organizací a navrhuje vybudovat muzeum zemědělství a života na vesnici ve sféře ministerstva zemědělství, potravinářského průmyslu, lesnictví a vody, dále vytvoření komise pro zemědělskou historii a podpořit vydávání speciální řady publikací kromě již vydávaného sborníku zemědělské historie Terra Nostra (2 ročníky).

6. Účastníci 2. symposia zemědělské historie v Jaši ustavili 7. IX. 1971 „Společnost zemědělské historie v Rumunsku“.

Ing. Z. Tempír, CSc.

VÝSTAVA „50 LET ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY KSČ“

Ministerstvo zemědělství a výživy ČSR a Česká akademie zemědělská uspořádali v minulém roce v Zemědělském muzeu jubilejní výstavu „50 let zemědělské politiky KSČ“. Výstava byla zahájena 10. června a přístupna veřejnosti do 31. října 1971.

Výstavu zahájil ministr zemědělství a výživy ČSR s. RSDr. Václav Svoboda za přítomnosti představitelů našeho zemědělství a zástupců velvyslanectví některých socialistických států.

Výstava uspořádaná v hlavních prostorách zemědělského muzea na zámku Kačina u Kutné Hory ukazovala na dokumentech půlstoletí bojů KSČ o socialistickou vesnici. Poprvé byly shromážděny doklady o zemědělské politice strany a vystaveny v takovém rozsahu. Archivní doklady shromážděné a zapůjčené Státním ústředním archivem v Praze podrobně dokumentovaly úspěšnou politiku KSČ od řešení agrární otázky při zrodu ČSR a KSČ, přes problémy řešené na V. a VI. sjezdu Komunistické strany Československa až po nástup k přípravě pod-

mínek přechodu k socialismu a vytvoření socialistické zemědělské velkovýroby.

Výběr dokladů vystavených na této výstavě se stal základem stálé expozice Zemědělského muzea o zemědělské politice KSČ, kterou pracovníci muzea instalovali v slavnostním sále muzea na zámku Kačina. Nejzajímavější a nejvýznamnější doklady se tak stávají trvalou součástí expozic muzea a budou přístupny návštěvníkům muzea i v dalších letech.

Ing. Z. Tempír, CSc.